

SLOVENSKI UČITELJ.

List za učitelje, odgojitelje in šolske prijatelje.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca in velja 3 gld. za vse leto, 1 gld. 50 kr. za pol leta. Učiteljskim pripravnikom se daja za 2 gld. na leto. Spise, dopise in naročnino sprejema Ivan Lapajne, nadučitelj v Ljutomeru na Štajerskem. Oznaniła, reklamacije in druge administrativne reči naj se blagovolijo pošiljati „Narodni tiskarnici“ v Mariboru v koroški ulici hiš. št. 229.

Štev. 16.

V Mariboru 1. junija 1873.

I. letnik.

O meščanskih šolah.

Potrjene kranjske šolske postave govoré tudi o meščanskih šolah. To nas napeljuje, da bodemo v sledečih vrstah o teh šolah nekaj spregovorili. Najprvo nam je povedati določbe o teh šolah iz državne postave od 14. maja l. 1869., ki imajo veljavo za vse naše dežele. Te določbe se glasé tako-le:

§. 17. Meščanska šola ima nalogo, da mladini, ki ne hodi v srednje šole, pomore k večí omiki, kakor to ljudska šola po svojem namenu more storiti.

Nauki teh šol so:

Veroznanstvo, jezik in spisje, zemljepisje in zgodovina s posebnim ozirom na domovino in njeno ustavo, prirodopisje, prirodošlovje, računstvo, geometrija, knjigovodstvo, risanje s prosto roko, geometrično risanje, lepisje, petje in telovadba; za dekleta: ženska ročna dela in nauk o gospodinjstvu.

Na nenemških meščanskih šolah naj se dá priložnost, da se mladina tudi uči nemškega jezika.

Z dovoljenjem deželne šolske gosposke more se v meščanske šole vpeljati tudi neobligatni nauk v kakem tujem živočem jeziku.

§. 18. Tistim, ki šolo vzdržujejo, je prepuščeno, da morejo tudi navadno ljudsko šolo tako vravnati, da rešuje nalogo meščanskih šol.

V takih primerljajih ima šola osem razredov.

Napraviti se pa tudi morejo samostojne trirazredne meščanske, ktere se naslanjajo na 5. razred ljudskih šol.

§. 19. Določbe v §§. 4—8 in 10—14. (postave od 14. maja 1869, zastran ljudskih šol) imajo s sledečimi premembami tudi veljavo za meščansko šolo:

1. V trirazrednih meščanskih šolah mora se mladina skozi in skozi, v osemrazrednih meščanskih šolah pa le v zgornjih razredih po spolu razdeliti.

2. Po mogočosti naj se postavijo lastni veroznanstveni učitelji.

3. Učiteljski zbor izvoljuje iz dovoljenih knjig potrebne učne in berilne knjige; tudi mora ta predlagati deželnemu šolskemu svetu vpeljavo novih učnih in berilnih knjig.

4. Odgovorni učitelj šole ima naslov „vodja“. Tako govori državna postava o meščanski šoli“.

Kakošne postave so deželni zbori v tej zadevi sklenili? Po vladnem predlogu so se skoraj vsi deželni zbori v tem zedinili, da se ima v vsakem šolskem okraju ustanoviti vsaj ena meščanska šola. Goriški in istrijski deželni zbor a sta predlog sprejela z dostavkom „po mogočosti (!)“, dolenje-avstrijski je pristavil, da z meščanskimi šolami imajo obrtnijske, in kmetijske šole v zvezi biti. Moravska deželna postava terja le v onih okrajih meščanskih šol, v katerih ni še nobene realne šole. Na gornjem Avstrijskem, Solnograškem in Štajerskem pa velja določba, da imajo deželni zbori posebej vsikdar zaznamovati kraje, v katerih naj se osnujejo take učilnice. Zastran vzdržanja meščanskih šol in zastran plačevanja učiteljev veljajo različne določbe. Na Štajerskem mora dotična občina, trg ali mesto, ki želi imeti meščansko šolo, skrbeti za poslopje in druge potrebščine. Dežela pa plačuje učitelje. V tej zadevi velja sledeča trda določba: „Srenja, v kateri naj se osnuje meščanska šola, ima za šolsko poslopje z vsemi potrebnimi prostori skrbeti in za napravo pohištva (klopi itd.) in učnih pomočkov ima v 3 enakih letnih obrokih 3000 gld. v deželno blagajnico plačati in se zavezati še 2000 gld. dodati, ako bi trebalo. Najdalje mora srenja sama za kurjavo in razsvetljavo skrbeti, za učne potrebščine vsako leto 500 gld. plačevati, in ravnatelju šole stanovanje napraviti, in to če le mogoče v šolskem poslopji. Vse plačevanje učiteljev pa prevzame deželni fond; zato pa ima deželni odbor pravico imenovanja učiteljev in najvišje nadzorstvo nad šolami. Solnina pa se plačuje tudi le v deželno blagajnico.“

Na podlagi teh določeb, katerim še to dostavljamo, da je najnižja plača meščanskih učiteljev 800 gld., ravnateljev pa celó 1200, je osnovano na Štajerskem 6 meščanskih šol, ktere pa štejejo jako malo učencev. Meščanske učilnice pa imajo tudi druge dežele, zlasti vse severne kronovine, razun Saleburškega. Tudi na Koroškem so osnovali 2 meščanski šoli. Le še na Kranjskem, Primorskem nam teh učilnic kar čisto še pomanjkuje. Vendar imamo upanje, da se bodo vsaj na Kranjskem tudi začele snovati na podlagi ravno potrjenih deželnih postav, ki terjajo, da naj se v vsakem okraju napravi najmanj ena meščanska šola in to na stroške celega okraja. Na ta način

je upati, da se bode kaj storilo, če bode le volja šolskih oblastnij, če bodo dotični šolski uradi le delali energično. Plače meščanskih učiteljev bodo znašale samo 600 gld. in le edini ravnatelj šole bode imel prosto stanovanje z 200 gold. opravilne doklade.

Vprašanje je zdaj tudi to, ali se bodo na Kranjskem iz večrazrednih narodnih šol osnovale osemrazredne meščanske šole, ali pa se napravile samostojne trirazredne meščanske šole tam, kjer so že 4razredne narodne šole. V bitstvu je prav za prav malo razločka, samo da bi na osemrazredni šoli imeli vsi učitelji boljše plače, ker bi vsi bili učitelji meščanskih šol. Sposobnih mož za te šole bo med slovenskimi učitelji težko najti, in treba je bode vzeti najbrže izmed narodnega učiteljstva. — Na Kranjskem bode najprvo treba napravljati meščanskih šol v tistih večih mestih in trgih, kjer so že 3- in 4razredne narodne šole, kjer pa nobene srednje šole ni. Taki kraji so: Idrija, Postojna, Vipava, Lož, Tržič, Loka, Kamnik in dr. Ljubljana bi potrebovala meščanske šole zaradi tega, ker so tu narodne šole, in tudi srednje z deco prenapolnjene. Tudi je tu mnogo mladine, za katero je treba take splošne omike, kakoršne dajo ravno meščanske šole; kajti srednje šole so že bolj za strokovno izobraževanje nekterim omikanim stanovom. Imamo upanje — vsaj brez upanja bi že davno obupali — da pridemo tudi Slovenci, zlasti kranjski Slovenci vsaj v nekterih letih tudi na polji tega višega narodnega šolstva za en korak naprej!

Misli o važnosti kmetijstva.

Blaže Pernišek.

I.

Vsi kulturni narodi po davno znanih trijih kontinentih vzhodne polute nad enačnikom [a ne: ravnikom(!)] so dosegli verhunce svoje omike po nekem viru, ki je bil vse veke pravi temelj kateregakoli gibanja med človeštvom. Ako premišljujemo zgodovino samoterih ljudstev: od konservativnega Kitajca do staviteljstvenega Egipčana od idealnega Atenčana do trdega Grmana, priznavati moramo, ka povsod je izviralo narodno napredovanje prav za prav iz kmečkega truda. Saj ga pa tudi nij stanu, kateri bi mogel biti sam za-se, kar je mogoče baš — kmetu. On je mogoče deblo, iz katerega se od nek-daj razvija mnogo vej, raznih stanov. Kmetovalec živi in redi sam sebe, svojo družino, vojaka in — vse. Ako nebi bilo kmeta, ne bilo biše ni železnice ni telegrafa, niti znanosti niti umetnij, ne fiskarnie ne raznih tovarnic. Kakor se težišče ka-

16*

terega koli tela opira na podporišče, baš taka je tudi v socialnem življenju med raznimi stanovi, kojim je kmečki stan baza. Da bode pa ta podlaga trdnjša, obračajmo vsi tovarši posebno, največjo pozornost na narodno večino. Ta večina je vsakako — naš kmetovalec, zaradi kojega smo učitelji, a ne on zastran nas, kakor si tolmačijo premnogi sebičniki ter krivičniki.

Dragi kolege! prevzeli smo vsi najlepšo nalogo, ko smo postali narodni učitelji iskrene ljubezni do naše krvi, ki je panoga ogromnega debela, katero širi svoje velikanske veje od Jadre do Balta, od beloglavih evropskih planin tja do kitajskih zidin.

V mnogo tisoč letih se je razvijal narod za narodom ter dosegel eden za drugim svrha svoje omike. Baš sedaj lije solnce pomladanske žarke napredovalnosti na narod slovanski, kakor je ogrevale ostale rodove, kateri so pa že oddali naravi račune svojega najvišjega delovanja. Saj je pa tudi vredno, ka se pozorujemo med saboj in podvizamo drug drugega za vzajemno aktivnost v naši jako obširni učiteljski sferi (v katerej nam je splošno još ledino orati), kajti: a) Slovana nij le pest, kakor več drugih narodičev, b) on je jako zmožen za katerokoli početje, česar se tudi najhujši njegovi protilniki tajiti ne drznó in c) Slovanu je dano tudi človeško srce ter ne napada prvi z vojsko nikogar, a brani se pa junačko, da vse cvili pred njim. Slovanu pa tudi nij treba in ne utegne snovati roparskih vojsk, kajti on ima dosti svojega poštenega kruha, ki ga od nekelej pridno proizvaja — kmetovalec je. In zato, ker je naš slovenski narod panoga vsega karakterizovanega debela in tudi vselej zanesljiva trdnjava avstrijske države, naj seže, dragi kolega! naša desnica v desnico z iskreno obljubo, ka bodemo slovenski narodni učitelji kot vedno zvesti Avstrijani žitvovali svoje moči s posebno pozornostjo kmetovalnemu narodu našemu. Ako bodemo kos naši veletehtnej in prekrasnej zadači, more nam biti za naše činenje zadostno plačilo v bodočnosti le: presladek spomin vestnega delovanja. In resno, kdo li more toliko koristiti ljudstvu v gmotnem ter moralnem oziru, kolikor baš narodni učitelj? Mi najčešče občujemo z narodom, posebno z najmlajšim, kojega možgani še niso zarašeni v stare trmaste babje vraže, v čarovnosti itd. itd., nego nježno mu je još srce, ki se rado daje napeljavati k resnici ter k pravej pravosti.

Po lastnej skušnji morem veselega srca priznavati, ko so tudi odrasli slovenski kmetovalci, kojim pametni nasveti niso „bob v steno“, posebno po ljutomerskih romantičnih krajih; ali vendar je malo malo tacih po Sloveniji. Kdor izmed njih je bil tako srečen, ka se je brez javnega poduka mogel nau-

čiti čitanja, jasno mu je uže marsikaj, ker bere koristne časnike in bukve svojega jezika. Večina (zna se, ka nečitajočih) pa je, žali bože! taci, s kojimi bi trebalo le absolutno ravnati, da bi bilo mogoče do reformacije, katere vsakako treba v 19. stoletji. Ad exemplum: Ker je videl slavni okrajni zastop ljutomerski, ka sem bil začel hoditi predavat gospodarstvo o nedeljah in praznikih po ljutomerski okolici popolnoma na svoje stroške, sklenol je kmalu potem plemeniti korak, ka me odškoduje s 3 goldinarji za vsako omenjeno predavanje po vsem ljutomerskem okraji, da bi se torej lažje pred oprostili kmeti občnih velicij napak; toda „incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdim“ — par lažnjivec je zatrosilo abotno med nevedno ljudstvo, ka dobadem za to leto samo za predavanje pri Mali nedelji — 300 gld.! Ker sem jaz narodu res nova prikazen v tem oziru in ker se uže od nekedaj boji posvetne suknje, opazil sem uže o 5. predavanji zunanjem nezaupnico „nečitajočih“ proti meni. Nasledek tega je, ka predavam o nedeljah nekoliko časa le v Ljutomeru, da pri Malej nedelji zarad mene nikomur krona raz glave ne pade.

Akopram mi ta eksperiment nij za črni nohet vzel poguma za delovanje gospodarstveno v bodočnosti, vendar moj ideal je bil, je in bode — mladi narod, ki hodi v šolo. Temu je mogoče brez upora vcepiti kaj dobrega in lepega v srce, na starem hrastu pa se prerada pokaže vitra, ako ga šibimo. Torej pozor! gledé našega mnogoterega objekta.

Razen učitelja je med narodom učni faktor tudi duhoven. Kakor se splošno vsaka novost ljudem čudna in prečudna zdi, tako je tudi porod novih šolskih postav povod, ka se po premnogih krajih učitelj in duhoven pisano gledata! In kjer je taka, gotovo je ves trud „voda na rešeto“. Vzrok temu je gotovo „sancta simplicitas“ in sebičnost! Take nesloge baš v našem Ljutomeru nij; tu se imamo vseh 9 učnih moči med saboj kolegialno in bratovsko.

Nemški naši kolegi so najnovejše čase precej lahko prekoračili Rubikon, a mi slovansko učiteljstvo pa ga bredemo stoperv blizo struge. Pa to nič ne dě, zavihujmo si uže sedaj rokave, da nam bode mogoče s prav dobrim uspehom delovati na našem širocem širocem polji za občni blagor naše Avstrije.

V katerem predmetu izmed raznih nauk narodne šole nam je težišče, to nam naj pač nijednemu ni „gordijski vozec“. Ker je narodna šola smoter za-se in ker je večina vseh državljanov narod — kmet, vsakako mora izvrsten narodni učitelj največ pozornosti obračati na — gospodarski poduk. Vem, ka mi marsikdo poreče na to: Pernišek pa resno ne more drugače, ka govori in piše uže več let o bikih in kobilah, o merjascih sufolskih in gnojščih, o celičnem plodenji in Dzirdzo-

novih panjevih, o petiotizovanju in lucerni, o hohenheimskem plugu, sadnih vrtilih, gozdnarstvu itd.! Ako bi bil jaz pravdar, pogovarjal bi se o suhih paragrafihi, ako bi bil duhoven, naglašal bi pekel in nebesa, ako bi se bil učil za krojača, pečal bi se s parizarskimi nošami; ker sem pa narodni učitelj, pečam se s tem, kar edino more povzdignoti občno srečo.

Neka, sicer poštena duša mi je ugovarjala: „Kmetijstvo je pretežka znanost za narodne šole“. Ali s tem mi nij mogel zašpaliti besede, kajti razjasnil sem mu s zašto, kaj in kako naj se predava iz gospodarstva v narodnej šoli, kar bodem tudi v prihodnjih člankih povedal.

Nekaj o nedeljski in napredujevalni obrtniški šoli na deželi.

(Konec)

Ako ima svoje opravilo na trgu, toraj more znati semenjska naznanila brati in vedeti ostarele in iz navade prišle reči o pravem času odstraniti, ter jih z novejšimi nadomestiti in se posluževati vedno novejših izgledov. — Na drugi strani pa silil delalca zavoljo usiljenja strojev, da svoje izdelke čedalje bolj na višo stopinjo povzdiguje ter popolnše dela, toraj da je prenaša na polje, kamor mu stroj slediti ne more, namreč na polje umetnosti in izvrstnega okusa. Rokodelec naj bode umetniši, — umetnik. Se ve, da do tega cilja vsi ne morejo, zato je pa za take potrebno, da se tehnično ali obrtno-znansko vsestransko bolje izobrazujejo, kot je bilo do sedaj v navadi. Vendar pa je tudi za to potrebno bistrega duha, da se zamore naglo opustiti tisto stanovitnost, v katero med vsemi stanovi najlože rokodelski zaide.

Ali bi se ne mogel rokodelec namesto v enem samem rokodelstvu v dveh, treh sorodnih se izučiti, da bi je zamogel po potrebi izvrševati, se ve da brez fabriške velike ročnosti in izurjenosti? Zakaj bi se ne učil mizar tudi kolarskega in strgarskega i. t. d.? — Vsaj vidimo, da pride čas, ko zmanjkuje temu ali onemu rokodelcu dela, in mora potem zaradi pomanjkanja pripravnosti in znanja drugega dela pohajati, kar pa prinese za saboj pomanjkovanje in še veliko drugega, kar nočem imenovati. Te amerikanske pripravnosti in ročnosti še jako pogrešamo pri velikem delu našega slov. rokodelstva. Tudi v tem zamore šola pospeševalno delati, da goji in bistri um pri prihodnem rokodelcu, ter ga k srčnosti napeljuje, da se zamore čez navadne predsodke više povzdigniti in se otresti starinstva.

Pa tudi politično se more srednji stan bolj izobraziti, in ne samo zato, da bi ne bil v boju strank le slepo in mervto

orodje vsakej stranki na ljubo, ampak naj se mu pomore do stopinje, da se bode zavedel in čutil za prostega državljana, in bode glasoval po pravem in dobrem lastnem prepričanju. Ako bode politično bolje izobražen, znal bode potem tudi tek in vrsta prigodkov vsemu svetu znamenite opazovati, in potem za svoja opravila vidne posledke in okoliščine po različnem razmerju za-se porabiti, razumel bode o pravem času nakupovati, naročeno odpovedati ali naglo razprodati in tako v denar spraviti, se svoje zaloge znebiti i. t. d.

Izobraževanje in omika naj bode zanaprej bolj znanstvena. Umetnostno-obrtniško spremenjevanje prirodnin, njih mehanično ali tehnično zadržanje ene do druge, potrebno je temeljiteje spoznavati in razsojevati, kot navadno nahajamo pri naših ljudeh, kar je vzrok izpodrinjenja in nadomestitve s ptujci. Ako konečno vse skupaj povzamemo, kar smo do sedaj omenili, spoznamo da je potrebno sreduju stan bolj umetnostno, kupčijsko in znanstveno izobraževati, politično bolj zrelega in sposobnega narediti, ter formalno ali oblično omiko sploh na višo stopinjo povzdigniti, da zadostuje terjatvam in zahtevanju sedanje dobe. Da se pa to zgodi in doseže, neobhodno potrebno je, da se sedanja nedeljska šola v nadaljevalno šolo predrugači, kajti v tej obliki kakor životari še sedaj, nikakor ne ugaja in ne zadostuje terjatvam in pričakovanju. — Da pa tudi obrtnijske šole potrebam in željam večini rokodelcev in drugim ne zadostujejo, in da tudi prestrojitve potrebujejo, pokazali bomo v prihodnjem sestavku.

Fizika v národní šoli.

VII. Šolska ura.

Zrak je telo. O tem smo se bili prepričali že takrat, ko smo govorili o neprodírnosti teles. Ali veste, otroci še za kakov izgled, s katerim smo neprodírnost dokazovali?

(Zvon potapljavcev.) Zrak obdaja našo zemljo krog in krog in tlači in pritiska na-njo. Zrak je namreč tudi težak. Tega bi se lahko tako-le prepričali (kakor izurjeni fizikarji, ki imajo potrebne priprave, tudi storé:) Vzeli bi votlo stekleno kroglo, in jo zvagali z zrakom vred, ki je tudi v njej, kakor povsod. Ako bi pa s posebno pripravo, z zračno sesaljško zrak iz krogle izvlekli in kroglo potem stehali, našli bi, da je krogla zdaj lažja. Kaj sledi torej iz tega? Zrak obdaja tedaj našo zemljo. Kar je zraka blizo naše zemlje, je bolj gost od onega, ki je oddaljen. Kako to? Zrak v višini pritiska na spodnjega. Pri morji, v dolinah je zavoljo gostote več zraka, kakor na hribih in visokih gorah. Vsled tega se ljudje, ki potujejo na

jako visoke gore, na takih visočinah ne počutijo dobro, ker jim primanjkuje zraka za dihanje, ki je v visočinah že jako redek. Iz tega vzroka ne bivajo na visokih gorah ne ljudje, ne živali pa tudi rastlin raste le malo. Učenjaki so preračunili, da zrak obdaja zemljo na 8—10 milj na visoko.

Da zrak pritiska na zemljo, na nas in na razna telesa, tega se lahko tudi tako-le prepričamo: Napolnimo kupico do vrha z vodo, položimo na-njo trd košček papirja, ki kupico ravno pokriva, in obrnimo kozarec naglo okoli, držaje papir z dlanjo. Ako zdaj roko po malem odtegnem, papir se trdno drži vode, ki kar nič iz kupice ne teče. Kaj meniti, zakaj ne? Ako položite kako malo kupico na svoje ustnice, da se jih popolnoma drži, in ako zdaj sapo na-se potegnete, tedaj kupica ne bode odletela od ustnic. Kako je zopet to? O zračnem tlaku se še bolj prepričamo s sledečim poskusom: Vzemimo stekleno cev, v dolgoti okoli 32 palcev, ki je na enem koncu zaprta (zlita.) To cev napolnjemo zdaj do vrha z živim srebrom. Na odprtlem koncu jo zamašimo s palcem, obrnemo okoli ter tako postavimo v posodo, v široko kupico, v kateri je tudi nekoliko živega srebra. Vi mislite, da bode zdaj vse živo srebro iz cevi v posodo izteklo, pa to ni tako. Samo nekoliko se ga bo izlilo, t. j. nekoliko bode živo srebro v cevi padlo; toda do 28" ostalo ga bo še v cevi. Kako si bomo zopet to razložili? Zrak tlači s tako močjo na živo srebro v posodi, da pridržuje padanje živega srebra v cevi. Na ta način so napravili tudi tlakomer, (zrakomer, barometer), kakoršnega imajo po mnogih hišah in kakoršnega imamo tudi mi v šoli. Tlakomer je, kakor vidite, okoli 30" dolga cev. Na zgornjem koncu je cev zlita, na spodnjem je pa (namesto takošne kupice, kakor smo pred govorili) na vzgor zakrivljena razširjena in odprta. Cev, ki je napolnjena z živim srebrom, je pripeta na ploščo, na kateri so zareze palcev in črtic. Zrak torej pritiska pri odprtini na živo srebro, da ne pada in se ne izliva spodaj pri odprtini, ampak da stoji po navadi do zareze 28".

Zrak je pa nekerikrat teži in bolj pritiska na živo srebro, ki se potem vzdiguje v cevi nad 28 palcev. Nekerikrat pa zopet samo do 28 palcev in tudi niže. Barometer meri torej tlak zraka; zavolj tega so mu dali v slovenskem ime: tlakomer (zrakomer.) Tlakomer imajo ljudje za vremenskega preroka. Kako to? V naših krajih prinašajo severno-vzhodni vetrovi, ki pridejo iz mrzlih krajev, suh in mrzel pa težek zrak, v katerem je malo soparjev. Vsled težkega zraka se vzdiguje živo srebro v tlakomeru. Iz tega se sklepa na suho, lepo vreme. Južno-zahodni vetrovi pridejo pa čez morje iz gorkih dežel, prinašajo mokrotni pa lehek zrak, pa ima mokroto, dež v sebi. Tlakomer pa vsled tega pada in mi sklepamo na deževno vreme. Vsikdar pa tlakomer ni zanesljiv vremenski preprok, zato

ker je vreme odvisno še od drugih okoliščin, ne samo od večjega ali manjšega zračnega tlaka. Pripeti se tedaj tudi, da dežuje, čeravno gre tlakomer k višku.

Dopisi.

Iz Maribora. (O društvu za izdavanje šolskih knjig.) V 11. številki „Slov. učitelja“ nasvetoval je blag domoljub, bivši učitelj duhovnik, da bi se osnovalo posebno društvo, ki bi izdajalo slovenske šolske knjige. O tem nasvetu, ki je bil ponatisnjen tudi v „Narodu“ ter v „Tov“, menil je poslednji list, da bi takega društva ne bilo treba, rekoč, da enaki namen, to je knjige šolski izdavat, imate med drugimi nalogami že obstoječi društvi „Slovensko učiteljsko društvo“ in „Narodna šola“ v Ljubljani. V tem je res nekoliko istine, vendar ne smemo omenjenega nasveta prezreti. Slovenci, tudi slovenski učitelji imajo sicer že toliko društev, da bi težko bilo zopet novo društvo snovati in pri tem se ne bati nevarnosti, da obstoječa društva ne razpadejo. Ker pa slovenske šole in učitelji tako živo trebamo knjig toliko za rabo učencem kolikor za učiteljevo izobraževanje, ker se ni nadjati, da bi pri obstoječih razmerah knjige šolske izdaval: „Slovenska Matica“, ali „Slovensko učiteljsko društvo“ ali pa „Narodna šola“; zato pa slovenski domoljubi, zlasti učitelji ne smemo zabiti in opustiti misli, da si Slovenci osnujemo tako društvo, kakoršna društva imajo Čehi že pod imenom „Šolskih Matic“, Hrvati pod naslovom „Pedagogijskega književnega zbora“ in tudi drugi narodi pod raznimi imeni.

Da bi v tej zadevi vsaj en korak storil do mogočega vresničenja, treba bi bilo, da odbor nekterih učiteljev, ali da odbor „Slov. učiteljskega društva“ pozove na posvetovanje o tej stvari o velikih početnicah vse slovenske učitelje srednjih in narodnih šol, zlasti pa iz učiteljišč, ter tudi duhovnike in druge domoljube. Taki zbor naj bi potem odločil, ali se ima osnovati tako društvo ali ne. Da bi samo odbor nekterih učiteljev društvo v življenje obudil, ne bi bilo svetovati, ker bi zavoljo sedanjih raztrganih družabnih razmer po Slovenskem utegnil odbor tako sestavljen biti, da ne bi užival splošnega zaupanja. Tak shod naj bi se sklical seveda v Ljubljano.

Iz Gradca. (O minolih učiteljskih preskušnjah.) K letošnjemu izpraševanju se je bilo oglasilo 76 učiteljev. Za ljudske šole je delalo izpite 55 učiteljev, med temi 9 Slovencev, t. j. takih ki so se dali izpraševati tudi slovenščine. Med 46 Nemci sta padla sama 2, a med 9 Slovenci 5. To poslednje je nam nerazumljivo, vsaj so Slovenci po navadi bistre glave. Da imajo težavnosti pri izpiti, tega mora biti kriv le nemški jezik,

v katerem edino se izprašuje, kateri pa ne teče gladko slovenskim učiteljem. Pa vsaj to ni čudno. Na deželi čuje le slovenski in pripravljati za uk se mora tudi le iz slovenskih knjig, torej mu je ta jezik, kot njegovi materinski jezik veliko razumljivši. Iz tega se razvidi, da je živa potreba, da se napravi posebna slovenska komisija za slovenske učitelje. E pa kaj to željo izrekujem, vsaj nam ubogim, zatiranim Slovenem še slovenskega učiteljišča ne dajo. Tu Vam pošiljam še vprašanja za pismeno izkušnjo, ktera smo reševali 21., 22. in 23. m. meseca!

Iz nemščine:

Das Sprichwort „Jung gewohnt, alt gethan“ soll erklärt u. in Bezug auf seine Richtigkeit durch Fälle aus dem praktischen Leben erläutert werden.

In der Einleitung zur eigentlichen Abhandlung soll von dem Wesen des Sprichwortes u. dessen Wichtigkeit für den Unterricht gesprochen werden. Zum Schlusse sollen noch andere dem Sinne nach dem obigen verwandte u. gleiche Sprichwörter angeführt werden.

Iz računstva:

1. 1. Wiener Ctr. Kaffee kostet in Triest 48 fl. Banknoten — der Eingangszoll beträgt pr. Z. Ctr. 8 fl. in Silber — die Fracht bis Graz pr. Z. Ctr. 1 fl. 50 kr. Silber; wie theuer (in Banknoten) muss man hier 1 W. Pft. verkaufen, wenn man 15% gewinnen will u. wenn das Silber auf 8 steht?

2. Ein Holzhändler kauft $30\frac{3}{4}$ Klft. Holz zu $9\frac{3}{4}$ fl. und $26\frac{1}{5}$ Klft. zu $10\frac{1}{5}$ fl., die Zufuhr pr. Klaft. kostet 55 kr. Wie viel hat er bei diesem Geschäft gewonnen, wenn er die Klft. zu $13\frac{1}{2}$ fl. verkauft?

3. Wie gross ist der Durchmesser eines Kreises, welcher mit einem Quadrate von 10' Seitenlänge gleichen Flächeninhalt hat?

4. Die Oberfläche einer Kugel ist 200·96 □ d. M. wie viel Kubik d/M beträgt ihr Kub. Inhalt? —

Iz pedagogike:

1. Welche sind die Mittel, den neuen Schulgesetzen die allgemeine Anerkennung zu verschaffen?

2. Welchen Einfluss üben die neuen Schulgesetze auf die sociale Stellung der Lehrer?

3. Welche sind die Ursachen einer schlechten Schuldisciplin?

Iz zemljepišja in fizike:

1. Es sind die wichtigsten Seen Europas aufzuzählen?

2. Es sind die Gränzen, Gebirge, die wichtigsten Städte u. die allgemeinen Kulturverhältnisse Böhmens aufzuzählen?

3. Die Wichtigkeit der schlechten Wärmeleiter für das practische Leben?

4. Was sind Barometer und wie sind sie eingerichtet?

Iz slovenščine.

1. Razložite, kako razlagate otrokom, deset let starim sledečo prislovico (pregovor): „Kdor ima sčim, lahko pride v Rim.“

2. Razložite bolj na tanko, prepleteno s primeri iz vsakdanjega življenja, iz kmetijstva, iz povestnice itd. pregovor: „Krava pri gobcu molze.“

Iz Istrije. Kljubu temu, da imamo v naši majheni deželi dve komisiji za izpraševanje učiteljev, in sicer eno v Kopru, drugo v Rovinju, vendar hodi večina istrskih učiteljev v Trst ali Gorico polagati izpit za učiteljsko sposebnost. Letos je počel pomladni izpit v Trstu dne 16. mal. travna; oglasilo se je 18 kandidatov (učiteljev) za narodne šole, in trije za meščanske šole. Med prvimi je delal eden (Bonin) samo za slovenski jezik, eden za francoski in eden pa za hrvatski jezik. — Pismene naloge so bile in sicer iz odgoje, te-le: 1. Katerih sredstev in pripomočkov naj se učitelj poslužuje, da se vedno bolj izobražuje in da v svojem delovanju večo popolnost doseže? 2. Kako naj učitelj pri mladini ljubezen do domovine vzbuja in vnema, ter isto dalje goji in kultivira?

Iz jezikovega znanja: „Važnost železnic“.

Iz računstva: 1. Za dovršenje nekega dela se zahteva 40 delalcev za 20 dni, ki naj bi 9 ur na dan delali. V kolikem času bi izvršilo ono delo 30 delalcev, ko bi se jim zaukazalo tudi v nedeljo delati in po eno uro več na dan? 2. Naj se razvijajo s proporcijonami praktične vaje, da se vdobi navod, kako se izračunajo in kako se zadržujejo: obresti s časom, odstotki in istino? 3. Deljenje s desetiško sestavo, predstavljeno in razloženo učencem v svojih mnogovrstnih odlomkih, postopaje po pedagoičnem pravilu, od lahkega do težjega, od znanega do neznanega. Vsakemu je bilo na prosto voljo dano, te naloge izdelovati v katerem koli jeziku.

Iz slovenskega jezika. Pismeno slovensko nalogo je pisec teh vrst prvi v roke dobil, razpečatil, prebral, ter pol ure strmel in duhtal in niti svojim očem vrjel, da je čuo slovenska, ali sploh kakova naloga. Podajam nespremenjeno od črke do črke, brez komentara to preimenitno nalogo:

Slovenische Aufgabe.

A. Prost stavek. Freier Aufsatz.

Vrt. Der Garten.

(Kaj je vrt? Kakšni vrti so? Kaj raste v njih? Jeli nam koristijo? Naj bi se pridno napravljali?)

B. Gramatična naloga. Grammatische Aufgabe.

Iz II. Berila za slov. šole šte. 83 „Človeški udje se upro“ naj se gramatično razloži. Franz Vratschko m/p. l/r.

To spako, ne nalogo smo vrnili predsedništvu, in le Bonin, vseučilišni učitelj v Rojanu jo je izdelal, tako le: „Prost stavek je kratek ino ima samo po dve besede. Vrt je kamor pele učnik otroke ino tam stavi pečke v zemlo“. Vidil sem to delo; Bonin je vrli sodrug Vratschkov. — Ostali štirje učitelji, kateri so delali izpit tudi za slov. jezik, dobili so drugo nalogo. Radovedno smo pričakovali to nalogo; ko jo odpremo, vidimo zopet spako.

I. Prost sestavek.

„Šola“.

(Kaj je šola? Kakošne šole so? Nekaj o ljudskih šolah posebej. Naj bi se pridno obiskovale.)

II. Grammatična naloga.

Iz Jan. Cvetnika I. del št. 30. „Dragotin in njegov oče.“ Naj se grammatično razloži.

Franz Vratschko l/r.

V slovenskem jeziku so delali izpit sledeči gosp: G. Grosman, Masten, Kolen in Krivorič. Vendar se dosti gospodov, dasi rojeni Slovenci ni podvrglo izpitu iz tega jezika, kajti Slovenija pači spričalo, in potem ni mogoče pri Lahonih službe dobiti. — Iz hrvatskega jezika je bila naloga enaka slovenski, ker podpisan je bil Vratschko. Ta gospod je menda vzel v „štant“ vse jezike.

Iz italijanskega jezika: „Breve commento e traduzione dei versi sequenti:

Non cala il ferro mai, che appien non colga,
Non coglie appien, che piaga anco non faccia;
Non piaga fa che vita altrui non tolga.

Tasso, la spada di Solimano.

Analisi logica e grammaticale, ragionata e completa del ultimo verso.

Iz nemškega jezika: Erzählung irgend einer merkwürdigen Begebenheit aus dem eigenen Leben. — Die in der Erzählung gebrauchten Zeitwörter sollen nach ihrer Biegung geordnet werden. —

Udje izpraševalne komisije so gospodje: Čižman, prvosednik; Revelante, za odgojo; Ujčič, verozakon; Weiss, računstvo; Timeus, laščino; Urbas, nemščino in — gospod Vratschko za slovenščino. Pri ustmenem izpraševanju je ta gospod vse druge jezike govoril, a slovenskega ne; tudi mu je šembrano malo pomagalo, ka je zmirej v svoje pomočne bukve zrl. Z mirno vestjo lahko trdim, da so moji učenci III. razreda bolje v slovenščini podkovani, nego imenovani gospod Vratschko.

O vspehu izpraševanja poročam prihodnjič, ker bodo sedaj tudi učiteljice izpit dovršile, katerih je letos 25.

Zdole pri Vidmu. 14. maja imeli smo na Vidmu učiteljski zbor. Bili smo večidel vsi učitelji brežiškega in sevniskega okraja nazoči; samo učitelj kozjanskega okraja ostali so nam takrat nezvesti. Menda jih je „smešni dečko“ pregovoril. Počastili so nas s svojo nazočnostjo gosp. okraj. glavar, ter so pristopili kot podpiralni ud k našemu društvu.

Predsednik gosp. Jamšek, okraj. šolski nadzornik prične zbor ob 10. uri, koji je trajal do eden četrt na dve. V začetku nas je vse nazoče srčno pozdravil ter zraven opomnil, da so pretekla ravno danes četiri leta, odkar je nova šolska postava zagledala beli svet. Vsled tega smo vskliknili svitlemu cesarju trikratno „živijo.“ Potem je bila volitev poslancev k svetovni razstavi na Dunaj in volitev še manjkajočega enega orbornika, zapisnikarja in perovodja. Govorili so sledeči gospodje: Jože Polanee, učitelj v Brežicah, o decimalah v nemškem jeziku. Janez Ornik, nadučitelj v Brežicah, o površju zemlje, tudi v nemškem jeziku. Oba govora bila sta izvrstna. Naj bolj zanimivi govor pa je bil ovi gosp. Jamšeka o geografiji v slovenskem jeziku. Jegovi tehtni izrazi v čisti slovenščini doneli so nam kot lira sijonska po naših ušesih. Govoril je res tako, kot da bi rožice sadil.

Po dokončanem zboru zbrali smo se vsi v gostilnici gosp. Ogrinca k obnem obedu, pri kojem je napival gosp. Dernač iz Sevnice okraj. glavarju, kteri je za nas plačal iz svojega lastnega žepa vso pijačo. Slava mu! Druga napitnica je donela iz vseh grl vrlemu našemu nadzorniku gosp. Jamšku.

Prihodnji zbor bode 3. junija v Podsredi. Gospod okraj. glavar so nam zopet obljubili da nas bodo tudi v Podsredi počastili. Vi kozjanski bratje, ne izostanite takrat. *Franjo Čeh.*

Iz velikovškega okraja. (Na Koroškem.) 7. maja je bila v Velikovu volitev enega učitelja v okrajni šolski svet namesto rajnega g. Tomaža Lauseger-ja. Volitve se je okoli 26 učiteljev udeleževalo. Izvoljeni je bil g. Pepevnik z 20 glasovi. Obljubil je, da bode krepko (?) zastopal učiteljske pravice.

Prežalostna novica nas je 12. aprila, posebno učitelje velikovškega okraja osupnila: Tomaž Lauseger je umrl. Pri glasoviru je s svojim prijateljem sedel in se je kratkočasil; kar reče prijatelju: Oh, meni je pa hudo hudo prišlo in glavo je nagnil — in zdihnil je svojo dušo. Kako je on ljubljen bil od svojih tovaršev učiteljev, to je najbolj njegov spreved na Rudo pokazal. Nagrobnico je g. Fürnschus, učitelj v Prevalih, govoril, segala je globoko v srce. Bodi mu zemljica lahka!

Iz ljutomerske okolice. V obče je znano, da naše enorazredne narodne šole ne zadostujejo več niti potrebam seljakov niti sedanjemu času, in silna potreba je, da se spremené vse v dvorazredne učilnice. Potožen bodi Ti „Slov. učitelj“ v tej zadevi naš bližnji trg Vržeje, ki materijalno in duševno za

svojimi tekmeci zaostaja. Ta trg še moremo s pohvalo in s prepričanjem sploh narodni trg na slov. Štajeru imenovati; da je pa v omiki za Ljutomerom nekoliko zaostal, temu je vzrok to, ker ni imel po svoji legi sredstev, po katerih so Ljutomerčani do te navidezne svrhe prišli. Od druge strani pa, kakor sem omenil, godi se mu velika krivica v tem, da združen z dotično okolico ima komaj 1. učitelja in eno, se ve da slabo, enorazredno šolo, med tem ko ima Ljutomer z okolico celó 7 učiteljev. Mi nikakor te sreče onim ne zavidamo, a vendar smemo na vsak način od naših šolskih oblastnij terjati tudi za nas bližnji trg potrebnih in odgovarjajočih šol. To bi še posebno našemu okraj. šol. svetovalstvu priporočili, ter ga opomnili, da bi na število otrok nekoliko ozir jemal. Toda, kakor vemo, je naš okraj. šol. svet nekoliko prepočasen, prezaspan. Pri teh svetih je temu velik vzrok ta, da okraj. glavarji, kateri so že tako do vrata s svojimi opravki preobloženi, takojšnjim svetom predsedujejo, kar ima sploh te nasledke, da ni vsak mesec redne seje! Razun tega smo že imeli priliko iz zanesljivih ust okraj. šol. svetovalca slišati, da v tih, za našo šolstvo važnih sejah, se k večem le števila rešenih aktov naznanjajo; na drugi strani se pa cele kope, še rešenja čakajočih pisem v taki naglici rešujejo, da človek ne poznajoči jedra teh pisem in njih jezika še poleg sedé ne ve, kako se rešujejo in končujejo!

Mi tedaj na vsak način zahtevamo od našega narodnega okraj. šol. svetovalstva, da so v prihodnje njegove seje bolj redno in postavno izpeljujejo, ter v njih na vse strani natančno in na korist šol previdljivo obravnava tako, da se bode po njegovem vsestranskem in marljivem delovanju tudi našo okolično narodno šolstvo po vseh mogočih sredstvih podpiralo in povzdignilo.

Kmetovalec.

Male šolske kritike.

(O okrajnih šolskih nadzornikih) smo že enkrat govorili. Povedali smo, da nam šolski nadzorniki, ki so vneti bolj za cerkev nego za šolo, nikakor po volji niso. Da ljubijo bolj cerkev od šole, tega bi jim sicer v greh ne šteli, ako bi ne bili ob enem veči prijatelji duhovnikom nego učiteljem. Tako se je nam pisalo ne davno o bivšem okrajnem šolskem nadzorniku, ki jo še vedno hraber zagovornik duhovnikov, da je pri svojem nadzorozanji šol najprvo obiskal „farovž“ in duhovnike. Tu je zdaj popraševal te može, ki v sedanjem kritičnem času najmanj nepristransko o učitelju sodijo, kako se poslednji obnaša. Gotovo so bila vprašanja, če pridno skrbi za cerkvene reči, najprva. V enem „farovžu“ se je mož pogovarjal s kaplanom o učiteljevem vedenju. Ko se je ta nepovoljno o njem izrazil, hitro pristavi pobožni nadzornik; „Če hočete, ga bodem pa prestavil.“ Lepa hvala za take nadzornike, ki bi klapanom na ljubo učitelje predstavljali.

Poslano.

(Nekaj smešnega pa žalostnega.) Bilo je lani zadnje dni meseca avgusta, ko sem potoval k učiteljskemu zboru v Celovec. Na železnici v vozu se snidem z g. Budno, nadučiteljem z Vranskega, in njegovim prijateljem, učiteljem L. Tu smo se prvič kot tovarši seznanili in po bratovsko razgovarjali. G. Budna, ki je postal pred nekaj časom velik sovražnik slovensčine in Slovencev, ki je osnoval na Vranskem društvo „Lehrer- und Schulfreunde-Verein“, pove mi, da me je to društvo malo dni pred njegovim odhodom imenovalo za častnega uda, ter pristavi, da se mi počastilna listina v kratkem pošlje. Po daljnem razgovarjanju s tem gospodom načelnikom onega društva spoznam, da je on res velik zaničevalec slovensčine, da se mu njegov materni jezik stidi, da ga je celo sram slovenski govoriti. Na to mu rečem: „Kakoršen je predsednik, tako je celo društvo. Sram me je, da mi tako društvo zaupanje izkazuje, zlasti bi me sram bilo ako bi svet to zvedel. Zavoljo tega se odpovem vsakemu počastenju od Vašega društva.“ Po tej odgovori se mi, hvala Bogu, nipošlala obljubljena listina, čeravno je g. Budna rekel, da se sklep društva mora izvršiti. Med častnimi udi tega društva pa figurirajo vse tiste uradne osebe, ki imajo npljiv na učitelje onega okraja. Ti so: dva okrajna glavarja, dva okrajna nadzornika, dva deželna š. nadzornika, ki so bili menda vsi v eni sami seji z menoj vred izvoljeni.

Vsled omenjene odgovori se pa g. Budna po časniki jezi in pisari o meni po ljublj. „Tagblattu“, „Päd. Zeitschr.“ itd. V 13. št. tega poslednjega lista so celo trije učitelji onega društva na komando g. Budne pisali, da ne pristopijo k zastavi ultranacionaler „Störefriede.“ Kaj ne, častiti bralci, da je sramotno, da se med slovenskimi učitelji nahajajo taki značaji, ki danes grde in psujejo tistega moža, kateremu so še včeraj največje spoštovanje izrekli. Toliko sem bil prisiljen objaviti, da učitelji po Štajerskem in tudi drugod vedó, koliko je g. Budna in njegovo društvo vredno.

Lapajne.

Razne novice in drobtine.

(Majnikova veselica) v Ptuju slovenskih učiteljev štajerskih 15. t. m. bila je prav prijetna. Ptujčani so učitelje kaj prijazno sprejeli in lepo pogostili. Razun neke nepovoljne okolščine bilo je vse „židane“ volje. —

(Na Koroškem) bodo v prihodnjem šolskem letu nekaj novih šol ustanovili, posebno pa več šol razširili.

(Gledé imenovanja učiteljev) na Štajerskem je tudi graški „Lehrerbund“ to misli, kakoršno je okrajno učiteljsko društvo v Ljutomeru razodelo v svoji prošnji na deželni odbor. (Glej „Slov. Učitelj“ št. 15.)

(Občni zbor „Lehrerbunda“) štajerskega bode letos v velikih počitnicah v Mariboru.

(Hrvatske šolske knjige), ktere je izdajala do sedaj c. kr. založba šolskih knjig v Beču, bodo izhajale zanaprej v Zagrebu in postavila se bode posebna komisija, ki bode za izdavanje knjig skrbela. Tudi za slovenske dežele bi take naredbe trebalo.

(Bršljan) se imenuje drug hrvatski list za mladost, ki bode izhajal v Zagrebu pri Hartmanu v zvezkih po 25 kr.

(Zablude uzgoja), t. j. pomote pri izreji, se imenuje knjiga, spisana od M. Stojanića, ktero je izdal „ped. književni zbor hrvatski.“ Cena jej je 50 kr. Priporočamo je tudi slovenskim učiteljem.

(Umrle je baron Anton Coiz) v Ljubljani, ki je bil velik prijatelj slovenskim šolam in sploh slovenskemu narodu.

(V dolnji Avstriji) bodo napravili v St. Pölteu internat in W. Neustadtu eksternat za učiteljske pripravnike. Dežela je velike svote dovolila za te zavode.

(Potovanje po zraku.) Amerikansk voznik po zraku, z imenom Donaldson, namerava to poletje iz Amerike na Irlandsko čez atlantiško morje v velikem balonu potovati. Stroj bode tehtal okoli 2000 funtov in obsegal bode 268.000 k. čevljev gaza. Mož misli to potovanje v 17—36 urah izvršiti. Ako se mu ta poskus posreči in vspesen pokaže, hoče pošto po zraku okoli cele zemlje osnovati. Čudno!

(V Postojni) bode 5. junija okrajni učiteljski zbor.

(Preseljevanje kranjskih učiteljev.) V sežanskem okraju na Goriškem so dobili službe sledeči kranjski učitelji: J. Jelšček od sv. Petra na Notranjskem v Divače; Ant. Požar iz Logateca v Štiaku; J. Zakrajšek s Črnega vrha v Rodiku in J. Papler iz Polhovega gradca v Sežano. — Mislimo, da se to preseljevanje ne bo več nadaljevalo.

(Pristranost šolskih uradov.) Okrajni šolski svet v Gornji Radgoni je trem podučiteljem tega okraja podelil 100 gld. doklade, samo četrtemu ne. Temu je menda kriva sama osebna nevdanost okrajnega glavarja ljutom. do dotičnega učitelja.

(Štaterska kmetijska družba) pozivlja tiste učitelje, ki imajo v tem letu napredovalne kmetijske šole, da prosijo do 15. junija za nagrade.

(V Beču) se je 1. maja slovesno odprla svetovna razstava. Pri razstavi šolskih reči, o čemer bomo v teku razstave že poročali, se posebno česka dežela odlikuje.

(160 gld.) na leto se ponuja podučitelju v Semiču na Kranjskem. V tem kraju mislijo šolski (!) svetovalci (!!) da je učitelj pastir, kajti takim se ponuja dandanes po 30 in 40 kr. na dan.

(Vabilo.) Učit. društvo za okraje: Kozje, Sevnica in Brežice bode imelo 3. junija, t. j. binkoštni vtorek tek. leta v Herbergu shod. Na dnevnem redu bode: 1) Govor o metrični meri. 2) Geologija. 3) O zemljepisnem nauku v nar. šoli. Nadejati se je, da se tudi oni gosp. udeležé shoda, kojih je zadnjič — menda slabo vreme prejšnjega dne zadržalo.

Jarc, zapisnikar.

Razpisi učiteljskih služeb po Slovenskem.

Na Štaterskem: Nadučiteljska služba s 550 gld. in stanov. in podučiteljska služba na Vranskem s 360 gld. in stanov. Učiteljska služba na Gomiljskem s 460 gld. in stanov. Podučiteljska služba s 360 gld. in stanov. v Braslovčah. Prošnje do 25. junija na krajne šol. svete (okraj Vransko). Učiteljska služba pri sv. Jurju v Slov. gor. (okr. sv. Lenart) s 460 gld. in stanov. do 9. junija na kr. šol. svet. Pomočni učiteljski službi pri okrajnih šol. nadzornikih v Cmureku s 360 gld. in v Reichenburgu s 300 gld. Prošnje na dež. šol. svet v Gradcu.

Premembe v učiteljskem stanu po Slovenskem.

Na Štaterskem: g. France Hernavs za nadučitelja v Šoštanji; g. A. Ornik za nadučitelja pri sv. Ani pri Cmureku; g. Ivan Kerne za učitelja pri sv. Ilu; g. Ivan Bračko za učitelja v Preborji; g. Mih. Holobar za podučitelja k sv. Barbari blizu Vurberga; g. J. Muršec za učitelja v Račje.

Listnica: Gg. dopisnikom: Prisrčna hvala!

Založnik J. Lapajne.

Za vredništvo odgovoren F. Breier. — Tisk „Narodne tiskarne“ v Mariboru.